

NAELAPEA PIHTA!

Eestikeelne väljaanne:
EELK Laste- ja Noorsootöö Ühendus 2023
ISBN 978-9949-9857-2-2
Tõlkija Ann Tamme
Toimetaja Salome Olenius
Keeletoimetaja Kaire Petrenko
Küljendaja Sirpa Laurila
Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

Piibli kirjakohtad on 1997. aasta tõlkest ning seda kasutatakse Eesti Piibliseltsi loal.

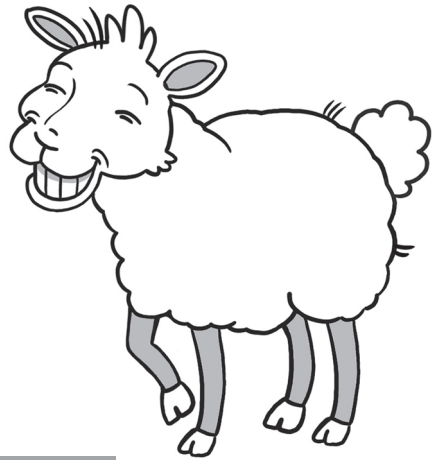
Soomekeelne väljaanne:
Sley-Media Oy 2016
ISBN 978-952-5926-45-3
www.sley.fi/kauppa
Tekstid © Sirpa Laurila ja Sley-Media Oy
Kuvitus ja kansikuva © Anna Polkutie
Taitto Sirpa Laurila
Painopaikka Printon Trükikoda, Tallinna, Viro

Sirpa Laurila

NAELAPEA PIHTA!

**Luterlik
usuõpetus lastele**

Selle
raamatu pildid
on joonistanud
Anna Polkutie.

Sisukord

Kes oli Martin Luther? 5

I Piibel – sõnum Jumalalt 7

- Meie elu kõige olulisem eesmärk
- Salapärane Jumal 8
- Jumal läheneb meile mitmel viisil 8
- Maailma kõige erilisem raamat 10
- Piibel ja usutunnistus 10
- Apostlik usutunnistus 11

II Milline on Jumal? 12

- Jumal on kõigeväeline 12
- Taevane Isa, meie Looja 13
- Jumala peopesal 14
- Imeline inimene, Jumala näo järgi loodud 15
- Seadus kõneleb meile Jumala tahtest 16
- Kümme käsku 17

III Patt 18

- Pärispatt, meie koorem 18
- Patt viib Jumalast eemale 19
- Surm ja kurja võim 20
- Patused vajavad Päästjat 20

IV Jeesus – meie Päästja 22

- Jeesus Kristus, tõeline inimene 22
- Jeesus Kristus, tõeline Jumal 23
- Jeesus Kristus, armastav Vabastaja 23

- Jeesus, Jumala Poeg 25
- Jumala kuningriik 25
- Maailma tähtsaim ülesanne 26
- Elav Jeesus, meie Issand 28

V Püha Vaim ja Kristuse kogudus 29

- Püha Vaim 29
- Püha Vaim tegutseb koguduses 30
- Kogudus on Kristuse ihu 30
- Taevase Isa kaastööline 31

VI Imelised armuvahendid 32

- Sõna ja sakramendid on armuvahendid 32
- Armulaud, armu laud 34
- Ristimine on Jumala and 36
- Leeriõnnistamine – kasvava kristlase pidupäev 38

VII Elu taevase Isa lapsena 39

- Jumal kutsub 39
- Soosinguage ja meeleparandus – mida need tähendavad? 40
- Kas mina olen õiglane? 41
- Üheaegselt paha ja puhas 42
- Usk vajab hoidmist 43
- Vestlus taevase Isaga 44
- Kas ma saan, mida palun? 45
- Andestuse võluvits 46
- Teel taevasse 47

KES OLI MARTIN LUTHER?

Martin Luther oli munk. Ta elas Saksamaal ühes kloostri, tegi usinasti tööd, palvetas ja paastus ning teenis Jumalat nagu oskas. Oma südames tundis ta siiski rahutust ja ebakindlust. Luther muretses kogu aeg, kas ta on Jumala silmis küllalt hea ja kas ta on teinud piisavalt selleks, et pääseda kord taevasse.

Martin Luther hakkas oma mures ja hirmus Piiblit lugema ning leidis sealt imelise sõnumi. See, kes usub Jeesusesse, saab oma patud andeks. Inimene päästetakse ainult Jumala armust, mitte oma heategude tõttu. See teadmine rõõmustas Lutherit ja tõi tema südamesse rahu.

Kuid peagi pidi Martin Luther oma arusaama pärast võitlusse astuma. Tema eluajal erines kiriku õpetus mitmes usuküsimuses sellest, mis Piiblis kirjas. Lutheri arvates oli kõige halvem see, et kirik müüs *patukustutuskirju*, kinnitades, et iga niisuguse paberi ostnud inimene saab oma patud andeks. Martin Luther koostas ristiusu kohta 95 väidet ehk teesi ning naelutas need 1517. aastal Wittenbergi kiriku uksele. Oma teesidega algatas Luther kirikus arutelu selle üle, mis on õige, tõeline ja vastab Piiblile.

Sellest sai alguse terve sündmusteahel, mida hakati hiljem nimetama *usupuhastuseks* ehk reformatsiooniks. Usupuhastuse tulemusel sündis luteri kirik, kõigepealt Saksamaal ja seejärel teistes riikides, ka Eestis. Martin Lutheri mõtteid ja õpetust hinnatakse ning uuritakse tänapäeval kogu maailmas. Tema mõtted pole aegunud, kuigi hetkest, mil Luther, haamer käes, kiriku ukse ees seisis, on möödas enam kui viissada aastat.

Martin Luther pidas oluliseks, et kõik võiksid lugeda Piiblit oma emakeeles. Lisaks sellele pidi iga inimene juba lapsena saama õpetust ristiusu põhitõdedest. Luther koostas katekismuse, mis sisaldab ristiusu kõige tähtsamaid teemasid. Tema raamat tutvustab meile luteri usu põhitõdesid ja Martin Lutheri mõtteid. Tule meiega sellele teekonnale!

Käesoleva raamatu originaalteksti aluseks on 1948. aastal välja antud soomekeelne katekismus. Kogu kasutatud kirjanduse loetelu leiad raamatu viimaselt leheküljelt.

PIIBEL – SÕNUM JUMALALT

Kas oled näinud, kuidas töötab maalikunstnik või skulptor? Kindlasti oled imetlenud nende töö tulemusi, kaunist maali või kuju. Kunstiteosed kõnelevad meile kunstnikust, tema mõtetest ja loovast tööst.

Võime ette kujutada, et Jumal vaatab enda loodud ja meid ümbritsevat maailma samuti kunstniku pilguga. Meie imeline maakera kõigi taimede ja loomadega ei ole tekkinud juhuse tahtel, selle sünd oli hoolikalt ette valmistatud ja teostatud. Inimesed on seda aegade jooksul mõistma hakanud ning otsinud teed Jumala juurde. Jumal soovib, et inimene elaks ühenduses Tema, oma Loojaga. Inimene leiab oma elus tõelise rahu vaid Jumala juurest. Seepärast on meie elu kõige tähtsam ja kallim eesmärk Jeesuse tundmine ja Tema omaks saamine.

Salapärane Jumal

Kuigi me näeme ja tunnetame Jumala loodud maailma, on Jumal meile nähtamatu. Me ei saa Jumalat näha ega kuulda, ei Temaiga kõnelda ega Tema mõtteid mõista. Õpime tundma Jumalat vaid siis, kui Ta ise meie juurde tuleb ja meile endast kõneleb. Kuid kuidas ja kus me Jumalat kuuleme?

Jumal läheneb meile mitmel viisil

Jumalal on meiega kõnelemiseks erinevaid viise. Ta kõneleb meiega oma loomistöö – maakera, kauni looduse ning imeliste loomade ja taimede kaudu.

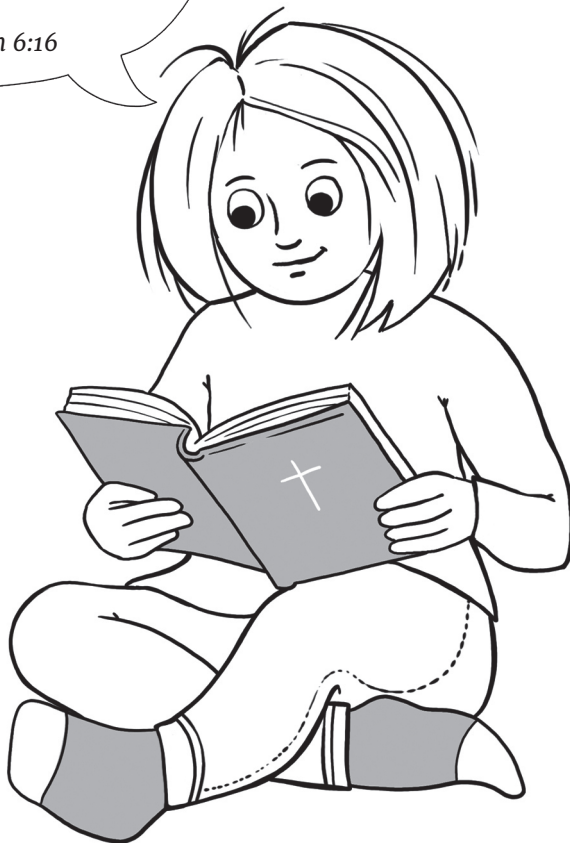
Jumal kõnetab meid ka igapäevaelus, läbi vahvate ja vahel kurbadegi sündmuste. Ka teiste inimeste elu ning tervete rahvaste ammused lood kõnelevad meile Jumala hoolest ja juhtimisest.

Samuti on Jumal andnud meile südametunnistuse – arusaama sellest, mis on õige ja mis vale ning kuidas peame teistesse inimestesse suhtuma. Ka selles on peidus Jumala sõnum.

Kuid hoopis erilisel viisil ja õigete sõnadega kõneleb Jumal meiega Piiblis. Selles raamatus kõneleb Jumal endast ja oma mõtetest. Piibli kõige tähtsam osa on sõnum Jeesusest Kristusest ja päästest, mille Ta meie jaoks on valmistanud.

Nii kõneleb
Piibel Jumalast:
„Issand, kellel ainsana
on surematus, kes elab
ligipääsmatus valguses,
keda ükski inimene pole
näinud ega suudagi näha.”

1Tm 6:16

Maailma kõige erilisem raamat

Miks nimetatakse Piiblit *pühakirjaks* ehk eriti oluliseks ja austust väärivaks raamatuks? Piibel on teistsugune kui ükskõik milline muu raamat, sest see sisaldab Jumala sõnu. Piibel on Jumala sõnum kõikidele inimestele kõikidel aegadel.

Piibel on tekkinud tänu sellele, et Jumala inimesed on läbi aegade kirjutanud üles sõnumeid, mida Jumal on neile saatnud. Püha Vaim on aidanud ning juhtinud neid täpselt ja õigesti Jumala tahte järgi toimima.

Piibel ja usutunnistus

Piibel on kristlaste kõige tähtsam juhiseid, mille järgi toimitakse kirikus ja kogudustes. Piibel on iga kristlase, sinu ja minu kindel käsiraamat selleks, et elada head elu.

???

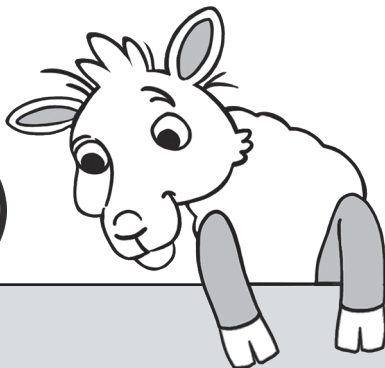
Kas teadsid,
et Piibel ei ole
ainult raamat, vaid
terve raamatukogu?
Piibel koosneb
66 erinevast
raamatust.
Need on jagatud
kaheks osaks:
Vanaks ja Uueks
Testamendiks.

Piiblist leiame erinevaid juhiseid ning nõuandeid, mida järgides teeme kindlasti õige ja targa otsuse.

Inimesed on alati Piibli õpetuse üle arutlenud ning vaielnud, kuidas seda täpselt mõistma peaks. Kiriku ajaloo jooksul on kristlased üheskoos koostanud tunnistusi, mis selgitavad ja kaitsevad Piiblil põhinevat kristlikku usku. Vanim neist on *apostlik usutunnistus*. Teine jumalateenistustel ja suurtel

usupühadel loetav usutunnistus on *Nikaia usutunnistus*. Neid usutunnistusi kasutavad kogu maailma kristlased.

Kui oled
jumalateenistusel,
leiad usutunnistuse
lauluraamatu eelviimaselt
leheküljelt.

Apostlik usutunnistus

Mina usun Jumalasse, kõigeväelisse Isasse,
taeva ja maa Loojasse,

ja Jeesusesse Kristusesse, tema ainsasse Pojasse,
meie Issandasse, kes on saadud Pühast Vaimust,
ilmale toodud neitsi Maarjast, kannatanud Pontius
Pilatuse all, risti löödud, surnud ja maha maetud,
alla läinud surmavalda, kolmandal päeval üles
tõusnud surnuist, üles läinud taeva, istub Jumala,
oma kõigeväelise Isa paremal käel. Sealt tema
tuleb kohut mõistma elavate ja surnute üle.

Mina usun Pühasse Vaimusse, üht püha kristlikku
kirikut, pühade osadust, pattude andeksandmist,
ihu ülestõusmist ja igavest elu. Aamen.

MILLINE ON JUMAL?

Jumal on kõigeväeline

Oled ehk näinud joonistusi, mis kujutavad Jumalat pilveserval istuva habetunud vanamehena? Jumal ei ole niisugune. Jumal on Vaim ja sellepärast ei suuda me inimestena Tema olemust täielikult mõista.

Piiblist loeme, et Jumal on kirgas, püha, puhas ja kõigeväeline ehk nii tugev, et Ta valitseb kõige üle. Jumal on oma olemuselt igavene – Ta on alati olemas olnud ja jääb igavesti. Jumal on heasoovlik ja armuline. Ta armastab meid kõiki.

Taevane Isa, meie Looja

Jumal on loonud kõik oleva. Ta on loonud kogu maailma, mida sa näed, kuuled, haistad ja maitsed. Jumal on loonud ka nähtamatu taevase maailma, millest Piibel meile kõneleb.

Kutsume Jumalat Isaks just seepärast, et Tema on loonud maailma ja meid. Isa on Jumalale õige nimi, sest Tema võtab meid oma lasteks Jeesuses Kristuses.

Seepärast võime alati pöörduda Jumala kui oma Isa poole ja paluda Tal meie eest hoolt kanda. Kõigeväeline kuningas kuulab kõike, mida meil on öelda, ja kaitseb meid.

Sest kõik,
keda iganes
Jumala Vaim juhib,
on Jumala lapsed.
Sest teie ei ole
saanud orjuse
vaimu, et peaksite
jälle kartma, vaid te
olete saanud
lapseõiguse Vaimu,
kelles me hüüame:
„Abba! Isa!”

Rm 8:14-15

*Kui hea
on olla
Kuninga laps!*

Jumala peopesal

Mida sa teed, kui kõht on tühi? Lähed külmkapi juurde ja valmistad võileiva. On ju nii, et leiad endale ise süüa? Tegelikult saavad kõik maailma elusolendid – inimesed, loomad ja taimed – kõik eluks vajaliku Jumalalt. Jumal annab elu kogu maailmale ja igapähele, kes seal elab.

Jumal juhib kõiki maailma sündmusi, nii väikeseid kui ka suuri, ning kõikide rahvaste saatusi. Samuti juhib Ta iga inimese elu ning kõike meiega toimuvat. Igaüks meist on hoitud Jumala peopesa kumeruses.

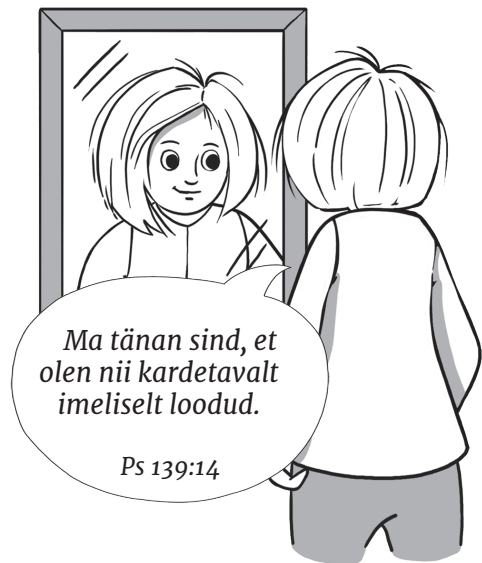
Kuid maailmas on ka palju muret, kannatusi, valu ja leina. Me ei mõista alati, miks Jumal tegutseb just ühel või teisel viisil. Vahel on kannatus inimese patu tagajärg, mis paneb ka teisi kannatama. Ent selliselgi juhul ei tähenda valu ja mure seda, et Jumal ei tea, mis toimub. Tema võib pöörata halva heaks ja lasta kõigel toimida oma heade plaanide kohaselt. Võime usaldada Tema hoidmist ja juhtimist.

Imeline inimene, Jumala näo järgi loodud

Piibli esimestelt lehekülgedelt loeme, kuidas alguses lõi Jumal inimese mullast ja puhus tema ninasse eluhinguse, surematu hinge. Inimene on ainus olend maailmas, kes elab igavesti. Iga inimene on lõpmata väärtuslik, Jumala kavandatud, loodud ja armastatud kunstiteos. Ta on loodud Jumala näo järgi. Inimene on mõeldud elama ühenduses oma Loojaga ning usaldama, armastama ja teenima Teda.

Inimese teeb ainulaadseks see, et tal on südametunnistus, mis tema üle valvab. Kui aitame oma lähedast, on meil sellest hea meel. Kui teeme midagi halba, annab südametunnistus sellest märku ja teeb valesti toimimise pärast etteheiteid. Südametunnistuse kaudu kõneleb meiega Jumala hääl. Kui oma südametunnistust kuulame, tähendab see, et oleme ja elame igal hetkel Jumala silmade all.

Inimese südametunnistus võib ka eksida. Meile, kristlastele, on Jumal Piiblis selgitanud, mis on õige ja mis vale. Kristlase südametunnistus kohustab järgima Piiblis kirjeldatud Jumala tahet.

Ma tänan sind, et olen nii kardetavalt imeliselt loodud.

Ps 139:14

Seadus kõneleb meile Jumala tahtest

Kui Jumal maailma lõi, oli maailm ilus ja hea. Jumal määras kogu loodu tegutsema oma plaanide kohaselt, et kõik oleks paradiisis täiuslik. Ta andis inimesele ülesandeks harida ja hoida kogu *loodut*, Jumala imelist maailma.

Jumal on andnud meile käsu järgida Tema tahet, et kõigil oleks hea olla ja elada. Oma tahte on Jumal meile teatavaks teinud seaduse kaudu. Kõik, mida Jumal Piiblis meie käest nõuab või meil teha käsib, on Tema püha seadus. Jumala käskude peamine sisu on kokku võetud kümnes käsus.

Jumala seadus nõuab, et oleksime head, ausad ja õiglased kõiges, mida mõtleme, ütleme või teeme. Eeskätt käsib seadus meil armastada Jumalat üle kõige ja oma ligimest nagu iseennast.

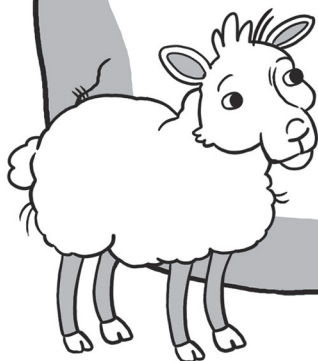
Seadus õpetab,
mida me peame
tegema, kuid
evangeelium
kõneleb sellest, mida
Jumal meile annab.

Lohutussõnu eluvõitluses

Jumal tahab oma käskudega kaitsta Tema loodud elu maakeral ning kõike, mis on püha ja väärtuslik. Kui inimene rikub Jumala seadust, teeb ta sellega sageli kahju nii endale kui ka teistele. Kuid Jumala seadust järgides on inimese elu õnnistatud.

Kümme käsku

1. Mina olen Issand, sinu Jumal. Sul ei tohi olla muid jumalaid minu kõrval.
2. Sina ei tohi Jumala nime asjata suhu võtta.
3. Sina pead pühapäeva pühitsema.
4. Sa pead austama oma isa ja ema.
5. Sa ei tohi tappa.
6. Sa ei tohi abielu rikkuda.
7. Sa ei tohi varastada.
8. Sa ei tohi anda valetunnistust oma ligimese vastu.
9. Sa ei tohi himustada oma ligimese vara.
10. Sa ei tohi himustada oma ligimese naist, sulast, teenijat, kariloomi ega muud, mis talle kuulub.

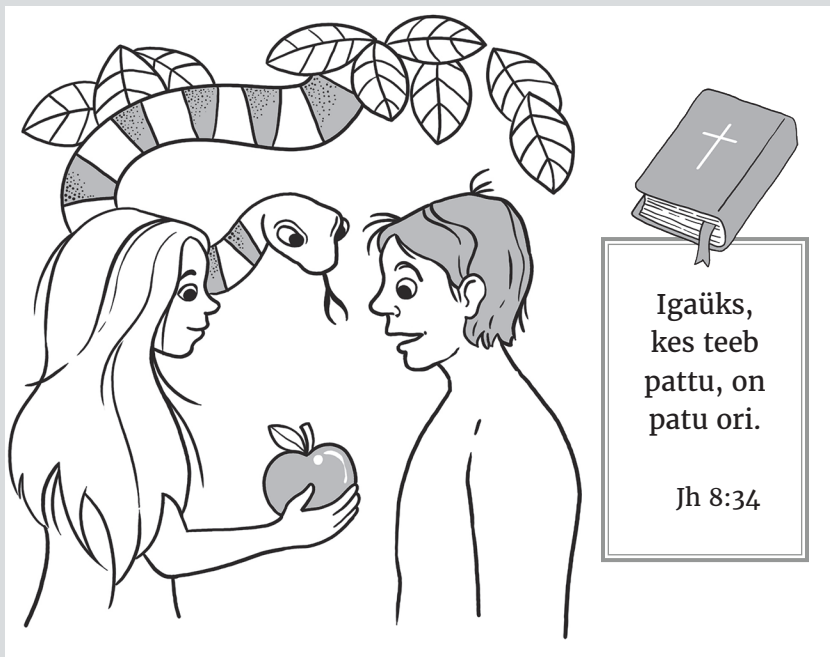
*Issanda korraldused
on õiglased, need
rõõmustavad südant.*

Ps 19:9

PATT

Pärispatt, meie koorem

Maaailma esimesed inimesed, Aadam ja Eeva, astusid paradiisis Jumala käsust üle. Mao meelitusel sõid nad vilja puust, millest Jumal oli keelanud neil süüa, et nad ei sureks. Nii toimus *pattulangemine*. Inimene kui Jumala kujutis sai rikutud. Tal ei ole enam tahtmist ega jõudu teha ainult head. Inimene teeb pigem paha kui head. Ta ei armasta enam Jumalat, vaid armastab rohkem iseennast ja kõike, mida see maailm talle pakub.

Kuid inimene ilma Jumalata on õnnetu ja rahutu ning tema elu pole täisväärtuslik, sest ta on keeranud Jumalale selja ja kaotanud ühenduse oma Loojaga.

Kalduvus teha halba ja Jumalale vastu astuda on inimkonda vaevanud juba kaua. See on *pärispatt*. Meie sisemisest rikutusest ehk *pahelisusest* tekivad halvad mõtted, sõnad ja teod, mida nimetatakse *pattudeks*. Vanemad annavad selle raske koorma edasi oma lastele.

Patt viib Jumalast eemale

Patt on inimese loobumine Jumalast uskmatusesse tõttu. Lõpuks sunnib patt Jumala vastu mässu tõstma. See tähendab, et inimene tahab Jumalast täielikult lahti öelda, ise oma elu üle otsustada ning Jumala käskude ja keeldude alt vabaks saada.

Patt hävitab inimese ihu ja hinge. Patu tagajärjel mõistus ähmastub ja inimesel tekivad halvad soovid. Patt viib kaugele Jumalast ja kaaslastest. Patt tekitab inimeste vahele viha ja kadedust, tülisid ja vägivalda. Patu tegemine muudab inimese patu orjaks, kelle südametunnistus vaikib ehk lakkab vähehaaval meelde tuletamast, mis on õige ja mis vale.

Hoidku
Jumal
meid
saamast
sellisteks
patusteks, kes
ennast patuseks
ei tunnista!

Kalliskivikogu

Surm ja kurja võim

Pattulangemise tagajärjel saabus maailma surm. Surm lõpetab iga maakeral sündinud elu. Loomad söövad üksteist, kahjurid hävitavad taimi, elusolendid haigestuvad ja surevad. Kogu loodud maailm kannatab. Loodu sooviks surma võimu alt vabaks saada.

Piibel õpetab meile, et maailmas tegutsevad ka kurjad jõud, mis võitlevad Jumala vastu ja püüavad Tema loomistööd hävitada. Need kurjad jõud on patt, surm ja *hingevaenlane* ehk *kurat*.

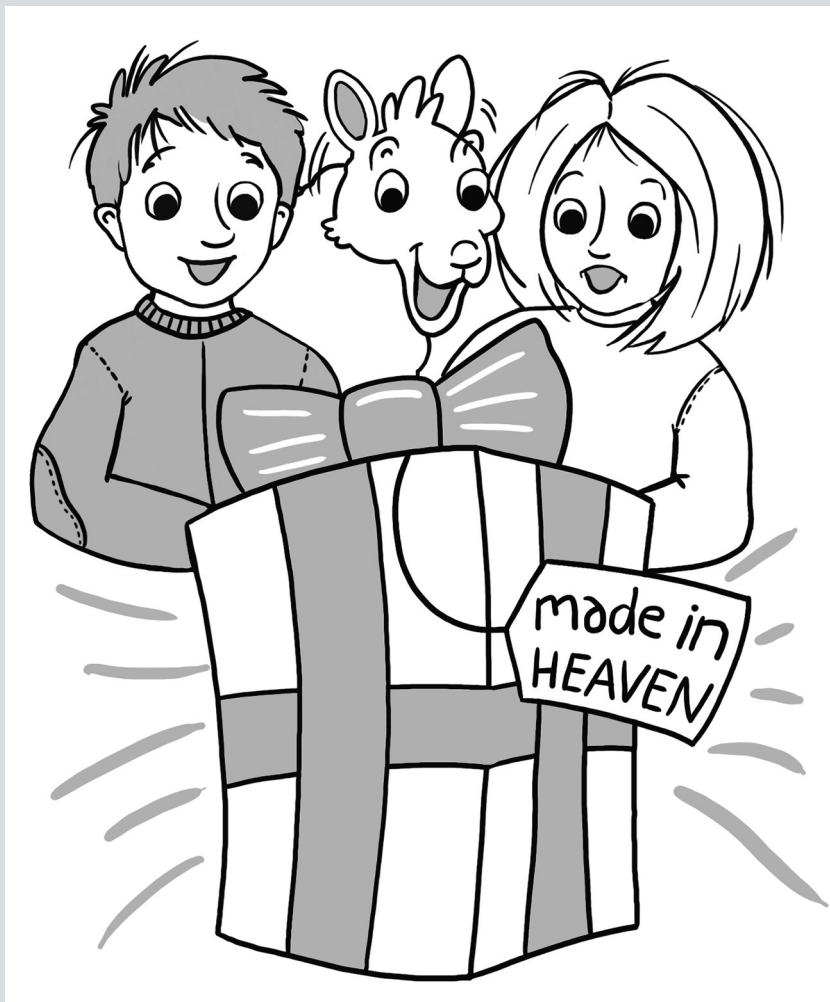
Patused vajavad Päästjat

Mida siis teha? Palju halba on juba juhtunud ja juhtub ikka veel. Patt, surm ja hingevaenlane teevad maailmas hävitustööd ning sunnivad meid hirmu tundma õnnetuste, haiguste või kasvõi üksijäämise ees. Kõige kohutavam õnnetus inimese elus on aga see, et Jumal vihkab temas elavat pattu. Kui inimene satub Jumala viha alla, jõuab ta pärast surma *hukatusse* ehk igavesse lahusolekusse Jumalast.

Häda on selles, et pattu ei õnnestu meil ühegi seebiga endalt lõplikult maha pesta. Me ei suuda patust omal jõul vabaks saada ega otsustada, et enam me midagi valesti ei tee. Selles küsimuses oleme inimestena kõik ühel joonel. Kogu patune inimkond vajab kedagi, kes aitaks ja hädast päästaks.

Õnneks on Jumal meile selles hädas appi tulnud! Ta on kinkinud meile pääsemise. Kuid kuidas see sai juhtuda?

Järgnevalt tutvumegi Jumala plaani ja selle teostumisega.

JEESUS- MEIE PÄÄSTJA

Jeesus Kristus, tõeline inimene

Kuigi Jumal vihkab pattu, armastab Ta patust inimest üle kõige. Seetõttu oli Jumalal juba enne maailma loomist plaan, kuidas inimesi patust päästa.

Jumal valmistas inimkonda aastaid ette oma Vabastajat vastu võtma. Ta valis endale rahvaks Iisraeli rahva ja saatis prohvetid neile teatama, et Messias on saabumas. Kui Jumala määratud hetk oli käes, saatis Ta oma Poja Jeesuse inimesi patu ja surma ahelaist välja päästma.

Piibli neli evangeeliumi, Matteuse, Markuse, Luuka ja Johannese evangeelium, jutustavad meile Jeesuse elust ja tegevusest. Evangeeliumidest loeme, et Jeesus oli samasugune inimene nagu me kõik. Kui Ta sündis Petlemma laudas, siis nagu iga teinegi beebi Ta nuttis, magas ja tegi mähkmeid märjaks. Ta kasvas, oli vahel näljane ja väsinud, koges rõõmu ja kurbust. Jeesus oli igati samasugune inimene nagu meiegi.

Jeesus Kristus, tõeline Jumal

Siiski ühes asjas erines Jeesus meist kõigist. Ta ei teinud ialgi ühtegi pattu. Jeesus oli sünnihetkest kuni ristisurmani puhas ja patuta.

Maa peal elades aitas Jeesus kannatavaid inimesi, tervendas haigeid ja isegi äratas surnuid ellu. Jumalalt saadud meelevallaga andis Ta inimestele patte andeks. Ta suutis valitseda ka loodusjõude, näiteks vaigistada laineid ja tormituuli. Need teod näitavad meile, et Jeesus oli inimene, kuid ühtlasi ka Jumal. Tema kaudu toimised maa peal taevased väed.

Jeesus Kristus, armastav Vabastaja

Jeesus ei teinud imesid seepärast, et teised Teda imetleksid. Tema imeteod kõnelevad Tema armastusest inimeste vastu. Jeesus otsis oma sõpradeks neid, keda peeti väärtusetuteks ja patusteks. Nii näitas Ta, et Jumal armastab ka selliseid inimesi, kellel ei ole elus hästi läinud.

Jeesus tahtis leida ja päästa kõiki. Armastust, mida Jumal meile annab, ilma et oleksime selle ära teeninud, nimetatakse armuks.

Jeesus, Jumala Poeg

Jeesus kõneles kuulajatele sellest, mida Jumal, meie taevane Isa, inimestelt ootab. Samuti rääkis Ta, et Jumal tahab päästa kõik inimesed. Jeesuse sõbrad nimetasid Teda õpetajaks ja prohvetiks. Kuid ennekõike uskusid nad, et Jeesus on Iisraeli rahvale lubatud Messias. Temas said tõeks Vanast Testamendist tuttavad ennustused.

Jeesuse suhe taevase Isaga oli hoopis teistsugune kui kellelgi teisel. Tema on Isa ainusündinud Poeg, kellest Piibel meile kõneleb. Jeesus oli olnud Isa juures juba enne maailma loomist. Nüüd istub Ta taevas, Jumala, oma taevase Isa paremal käel ja valitseb maailma. Temale on Isa andnud kogu meelevalla taeva ja maa üle.

Jumala kuningriik

Jeesus kuulutas rõõmusõnumit sellest, et Tema saabudes algas inimkonna jaoks uus ajajärk. Jumala kuningriik tuli Jeesuses tavaliste inimeste lähedale. Seepärast ütles Jeesus sageli kõnelemist alustades: „Taevariik on lähedal.”

Jumala kuningriik on igavene kuningriik, mis saab alguse maa peal ja jätkub taevas. Siit vaadates on meil samahästi kui võimatu seda näha. Näeme Jumala kuningriiki täielikult alles siis, kui meie kuningas Jeesus tuleb auhiilguses teist korda maa peale. Siis kogub Ta oma kuningriigi kodanikud enda ümber ja rõõmupidu võib alata!

Maailma tähtsaim ülesanne

Kas oled kunagi kuulnud, et keegi on heast südamest teise inimese tohutu võla kinni maksnud? Või et keegi on läinud kurjategija eest trellide taha pikka vanglakaristust kandma, sest armastab süüdimõistetut ja ei taha, et too kannataks?

Jeesus tegi nii. Ja tegelikult veel rohkemgi. Ta andis oma elu meie eest, et me ei jääks Jumalast kaugele.

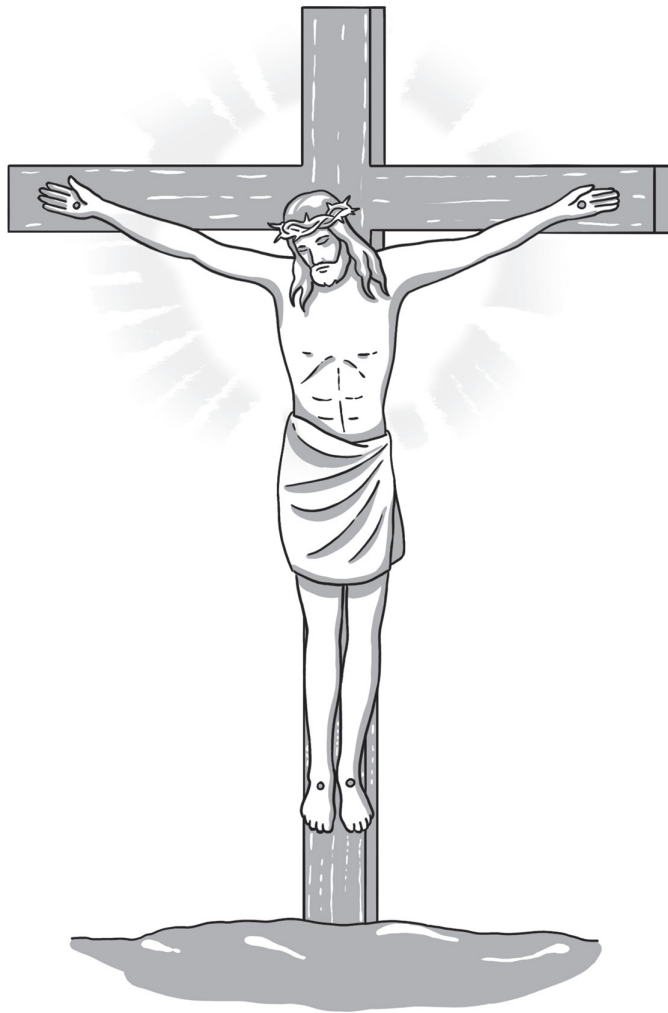
Jeesus täitis Isa antud tähtsa ülesande täielikult. Ta maksis selle eest ränga hinna. Jeesus lasi vabatahtlikult Suurel Reedel oma verel voolata ja andis meie eest oma elu. Kui Kristus süütult ristil suri, kandis Ta sellega kogu süü ja karistuse, mille me oma pattudega olime endale kogunud ja ära teeninud. Mõttele – ristil võttis Jeesus inimeste kõikidel aegadel tehtud pahateod oma õlgadele! See oli ebainimlikult raske ja kohutav koorem kanda.

Jeesus lepitaski oma ristisurmaga Jumala viha. Ta võitis patu, surma ning hingevaenlase võimu. Kristuse kannatus ja surm on meie pattude lepitusk.

Kõik patud maailma algusest kuni maailma lõpuni heideti Jumala Talle peale ja kuna sinagi oled selles maailmas ning osaline kõiges, kehtib see ka sinu kohta.

Kalliskivikogu

Sest nõnda on Jumal maailma armastanud,
et ta oma ainusündinud Poja on andnud,
et ükski, kes temasse usub, ei hukkuks,
vaid et tal oleks igavene elu.

Jh 3:16

„Mina olen
ülestõusmine ja elu.
Kes minusse
usub, see elab,
isegi kui ta sureb.
Ükski, kes elab
ja usub minusse,
ei sure alatiseks.”

Jh 11:25-26

Elav Jeesus, meie Issand

Jumal äratas ülestõusmispüha hommikul Jeesuse surnuist. Neljakümne päeva möödudes, taevaminemispühal, tõstis Jumal Jeesuse tagasi enda juurde taevasse. Nii kinnitas Jumal Jeesuse lepitustöö. Meie jaoks tähendab see, et meie pääste on valmistatud.

Jeesuse ülestõusmine oli midagi mõistetamatut. Jüngritelgi oli seda raske uskuda. Jeesus on Jumala pere esimene laps, kelle äratamine surnuist töötab ka meile igavest elu. Võime uskuda, et kui kord sureme, ärkame meiegi surnuist nagu Jeesus.

Nüüd valitseb Jeesus taevas ja palvetab meie eest. Tema on meie elav Issand, kellele tahame kuuletuda ja keda teenida.

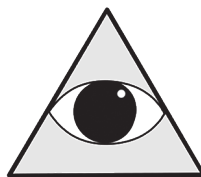
PÜHA VAIM JA KRISTUSE KOGUDUS

Püha Vaim

Veidi enne taevasse tõusmist lubas Jeesus saata oma jüngritele lohutajaks ja julgustajaks Püha Vaimu. See lubadus sai nelipühal teoks. Jüngrid täideti Püha Vaimuga ja nad kuulutasid teistele julgesti *evangeeliumi* ehk rõõmusõnumit Jeesuse lepitustööst. Suur hulk inimesi uskus nende sõnadesse ja sel päeval sündis esimene kristlik kogudus. Ka praegu tahab Püha Vaim kõnelda inimestele Jeesusest ja julgustada meid uskuma Temasse, täpselt nii, nagu esimese nelipüha aegu.

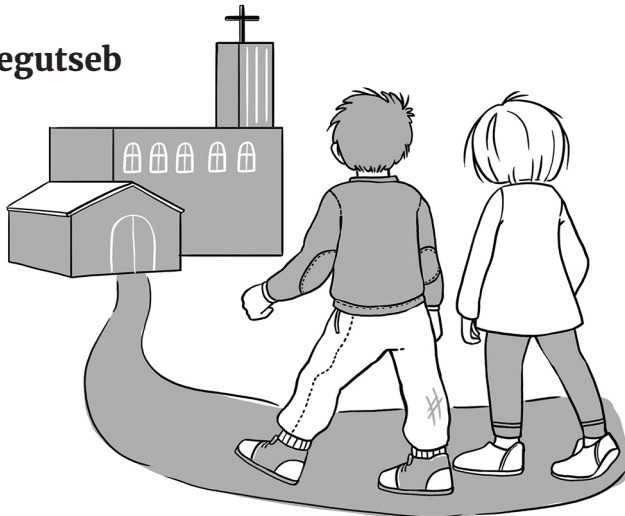
Püha Vaim on Jumala Isa vaim ja Jeesuse Kristuse vaim. Jumal on andnud ennast meile tunda Isa, Poja ja Püha Vaimuna. Seetõttu nimetame Jumalat kolmainsaks Jumalaks. See on suur ja imeline saladus, millest me ei suuda lõpuni aru saada. Kuidas saab kolm olla üks? Kuigi me seda imet ei mõista, usume ja tunnistame seda ometi.

!?!

Kolmainsuse
sümboli,
kolmnurga kolm
külge tähistavad
Jumala kolme
olemust, Isa,
Poega ja
Püha Vaimu.
Sageli on
kolmnurga keskel
ka silm, Jumala
kõikenägev silm.

Püha Vaim tegutseb koguduses

Kas sul on vahel raske kirikusse minna? Mõnikord on tüütu vaikselt pingis istuda, eriti siis, kui tundub, et midagi huvitavat ei toimu.

Jumalateenistusel on alati kohal kolmainus Jumal, kes teeb oma tööd inimeste südames. Kirikus saame olla taevasele Isale tõeliselt lähedal, kuulda lugusid Jeesusest ning võtta vastu ande, mida Püha Vaim kogudusele jagab.

Kogudus on Kristuse ihu

Piibel nimetab kogudust Kristuse ihuks. Jeesus on muidugi koguduse pea, kuid meie võime olla Tema ihu väikesed, ent olulised liikmed. Kujutlegem, et oleme tillukesed rakud inimkehas. Igäihel meist on oma koht ja ülesanne.

Selliseid väikesi rakukeksi on erinevates uskkondades igal pool üle kogu maailma. Kuigi mitmesuguseid kirikuid ja kristlaste

grupe leidub maailmas palju, on siiski vaid üks Kristuse kirik, sest on vaid üks Jumal, üks usk ja üks ristimine.

Taevase Isa kaastööline

Jumal annab usklikele koguduse ehitamiseks erilisi *armuande*. Need võivad olla täiesti ainulaadsed annid, näiteks hakkab mõni koguduseliige järsku mingit võõrast keelt rääkima. Kuid sageli on teenimise annid täiesti tavalised: üks on hea pühapäevakooli õpetaja, teine on saanud laulmise ja pillimängu anni, kolmas kokkab suurepäraselt.

Kuigi koguduses on mitu palgalist töötajat, kutsutakse kõiki koguduseliikmeid üheskoos töötama. Ülesandeid on piisavalt nii suurtele kui ka päris pisikestele. Milline võiks olla sinu koht ja ülesanne?

Ka seitsmeaastane laps teab, Jumal tänatud, mis on kogudus: see on pühad usklikud ja „need lambukesed, kes kuulevad oma Karjase häält”.

Schmalkaldeni artiklid

Armuandides on küll erinevusi, aga Vaim on seesama, ja teenimisviisides on erinevusi, aga Issand on seesama, ja väeavaldustes on erinevusi, aga Jumal on seesama, kes teeb kõike kõikides. Ja igaühele antakse Vaimu avaldus ühiseks kasuks.

1Kr 12:5-7

IMELISED ARMUVAHENDID

Sõna ja sakramendid on armuvahendid

Püha Vaimu töö koguduses toimub sageli inimeste pilgu eest varjatult. Püha Vaim kutsub inimesi uskuma Jeesusesse ja tugevdab neid. See töö toimub Piibli ehk Jumala sõna ja sakramentide vahendusel. Seetõttu nimetame Jumala sõna ja sakramente *armuvahenditeks*.

Jumal on seadnud armuvahendite hoidmiseks kogudusse *kirikuõpetaja* ehk *hingekarjase* ameti. Kirikuõpetaja kõige tähtsam ülesanne on kuulutada koguduseliikmetele Jumala sõna, ristida ja jagada armulauda. Kirikuõpetaja laulatab ka abielusid, matab surnuid ja hoolitseb mitmel muul viisil koguduseliikmete hingede eest.

Sakramendid on koguduse pühad toimingud, mida Jeesus on meile seadnud. Kristus ise osaleb neis ja jagab nähtavate vahendite kaudu meile oma armu. Sakramendid on püha ristimine ja püha armulauad.

*Aamenist
armulaualeivani –
kiriku ja usu sõnastik*

Kui sõna ühineb ainega, sünnib sakrament.

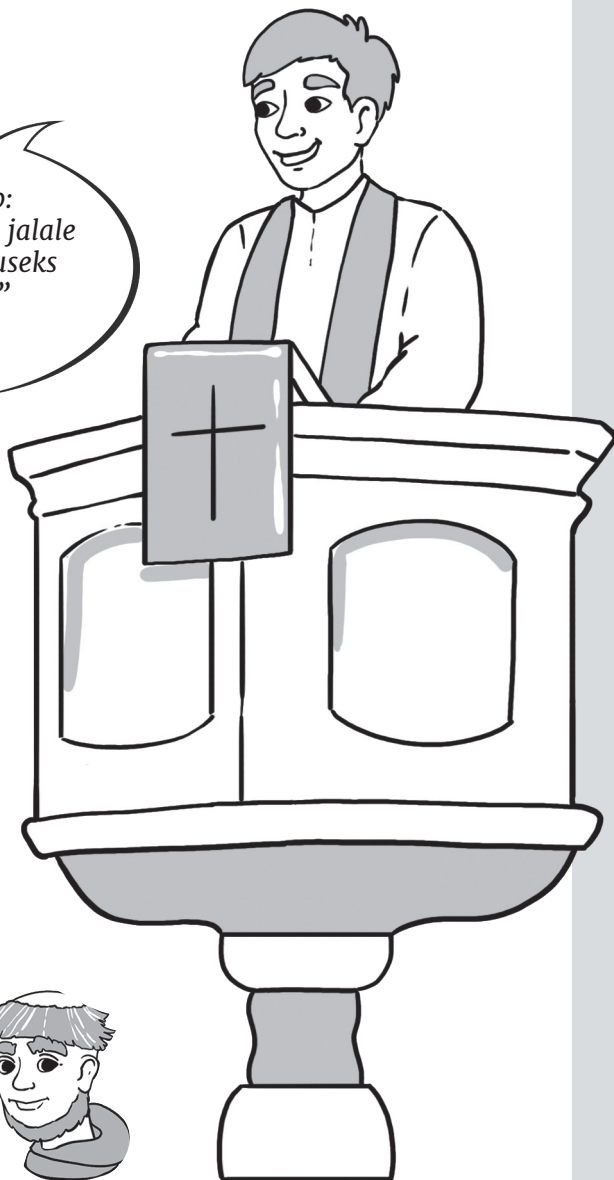
Püha Augustinus

Piibel ütleb:
„Sinu sõna on mu jalale
lambiks ja valguseks
mu teerajal.”

Ps 119:105

Jumala sõna,
ristimine ja
armulaud on meie
hommikutähed,
mida vaatame kui
erilise armupäikese
märke, sest võime
kindlalt väita,
et seal, kus on
Jumala sõna ja
sakrament, seal
on alati ka
Kristus, pattude
andeksandmine
ja igavene elu.

Kalliskivikogu

Armulaud, armu laud

Kas sa käid sageli armulaul? Paljud vanemad käivad armulaul ja toovad oma lapsed altari ette õnnistamisele. Altarivõre ääres oled ehk märganud, et kirikuõpetaja ütleb pühitsetud leiba ulatades: „See on meie Issanda Jeesuse Kristuse ihu, sinu eest antud.” Ühtlasi jagab ta veini, lausudes: „See on meie Issanda Jeesuse Kristuse veri, sinu eest valatud.”

Issand Jeesus Kristus osaleb seega igas pühas armulauas. Ta annab pühitsetud leivas ja veinis meile oma ihu ja vere ehk iseenda.

*Vana Testamendi aegadel
ohverdati palju loomi, et oma patte
andeks saada. Nüüd ei pea seda enam tegema.
Jumala Tall, Jeesus Kristus, on valanud
oma vere meie eest. See ohver tagab
pattude andeksandmise
kogu maailmale!*

Issanda püha armulaud on saladus, mida me ei suuda lõpuni avada. Kuid kui võtame armulauda vastu Jeesusesse uskudes, võtame vastu sellesse peidetud õnnistuse ja pattude andeksandmise.

Kui põlvitame armulauda või õnnistust vastu võtma, meenutame Jeesuse kannatusi ja surma. Armulauast osa saades oleme Jeesusele ja üksteisele eriti lähedal.

Seepärast võib seda armulauda igati õigustatult nimetada hingede toiduks, mis uut inimest today ja kosutab.

Suur katekismus

Ristimine on Jumala and

Jumal võtab
ristitava oma
lapseks, Jeesus
rõivastab
ta vagadusega
ning Püha Vaim
sünnitab ta
uuesti ja
teeb temast
oma koja.

Olaus Svebilus

Kas oled kunagi ristimisel osalenud? Väike laps tuakse ristimisvaagna juurde ning kirikuõpetaja ristib ta Isa, Poja ja Püha Vaimu nimesse. Ristimistalitust kõrvalt vaadates ei näi seal midagi erilist juhtuvat. Kuid ristimine on Jumala imeline kingitus inimesele ja selle käigus toimuvad suured muutused.

Kuigi sina näed ristimises vaid kirikuõpetajat, väikelast ja ristivanemaid, osaleb ristimisel kolmainus Jumal ise. Tema sünnitab meid ristimisel uuesti ning me saame kingituseks uue elu Jeesuse omana. Ristimisega vabastab Jumal meid patu, surma ja hingevaenlase võimu alt.

Jeesus andis veidi enne taevasse tõusmist oma jüngritele ristimise ülesande ja misjonikäsu:

„Minule on antud kõik meelevald taevas ja maa peal. Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, ristides neid Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud!”

Mt 28:18-20

Kuna iga sündiva lapsega tuleb kaasa pärispatt ja ta vajab päästmist, on Kristuse kogudus juba algusest peale väikesi lapsi ristunud. Kristlastest vanemad on soovinud toimida Jeesuse juhiseid järgides: „Laske lastel minu juurde tulla, ärge keelake neid, sest selliste päralt on Jumala riik. ” (Mk 10:14)

Ristitutena saame kindlalt ja rõõmsalt Jumala armastusele loota. Võime annina vastu võtta kõik selle, mida Jeesus meie eest on teinud. Ristimise tulemusel juhüb ja kasvatab meid Püha Vaim.

Ristimine annab meile ka ülesandeid. Püüame siis iga päev elada taevase Isa tahet järgides ja kõneleme Jeesusest meie lähedastele. Võime ka osaleda selle sõnumi jagamises kogu maailmale, palvetades misjonitöö ja misjonäride eest. Nii on meil võimalus anda oma panus Jeesuse misjonikäsu täitmisel ja kõikide rahvaste Tema jüngriteks tegemisel.

Leeriõnnistamine – kasvava kristlase pidupäev

Ristimiskäsus tegi Jeesus meile ülesandeks lisaks ristimisele kõiki ristituid ka õpetada. Neile tuleb jagada rõõmusõnumit Jeesuse lepitustööst ning õpetada kõike, mida Jeesus on Piiblis käskinud teha või tegemata jätta.

Seda õpetust saavad lapsed koguduses juba pisikesest peale. Jeesusest kõneldakse pühapäevakoolides, lasteringides ja lastele korraldatud üritustel. Veidi vanemad noored võivad osaleda koguduse *leerikoolis*, et täiendada oma teadmisi ristiusust.

Leerikool lõpeb püha talitusega, mida nimetatakse *leeriõnnistamiseks* ehk *konfirmatsiooniks*. Selle käigus tunnistavad leeritatavad koguduse ees oma usku ja kinnitavad soovi Jeesust järgida. Kogudus palvetab nende eest. Seejärel võtavad uued täieõiguslikud koguduseliikmed esimest korda vastu Jeesuse seatud püha armulaua sakramendi.

Noor võib pärast leerikooli iseseisvalt armulaual käia. Temast võib saada mõne lapse ristivanem. Kui tal on vanust üle 18 aasta, võib ta osaleda koguduse juhtimisorganite valimistel. Tal on õigus lasta oma abielu kirikus laulatada.

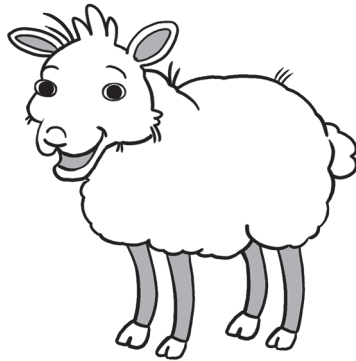
ELU TAEVASE ISA LAPSENA

Jumal kutsub

Oleme äsja õppinud, et ristimisel saab inimene Jumala lapseks. Ristitu peaks saama kuulda oma armastavast Isast ja kasvama Tema lapsena. Kahjuks võib elu ka teisiti minna. Kui ristitud ei ümbritse Püha Vaim, kes kõneleks talle Jeesusest, vallutab inimese südame maailma vaim. Inimesel tekib tunne, et tema elu on tühi. Ajuti annab südametunnistus endast märku ja pattude koorem on suur, kuid inimene ei mõista, et tema elus on kõige tähtsam saada Jeesuse omaks.

Jumal ei unusta ühtki oma last. Ta kutsub tagasi neid, kes on Tema juurest eemale eksinud. Püha Vaim kõnetab eksinuid elu tühjuse, erinevate raskuste ja eriti just vahetult Piibli sõna kaudu.

*Loe Piiblist
lugu heast karjasest,
kes läks kadunud
lammast otsima!
Leiad selle loo
Johannese
evangeeliumi
10. peatükist.*

Soosingu-aeg ja meeleparandus – mida need tähendavad?

Jumal kutsub inimest enda juurde kogu tema eluaja ja hoiab taevavärava alati lahti. Iga inimese elus on siiski aegu, mil Jumal kõnetab teda täiesti erilisel viisil. Sellist aega nimetatakse soosinguajaks. Enamasti annab Jumal inimesele soosingu-aegu juba noores või lausa lapseas.

Kui Jumal patuse inimese enda ette seab, näeb inimene selgesti, kui halvasti tema asjad on. Inimene mõistab, et on Jumala tahte vastu eksinud. Ta hakkab aru saama, et tema südamel ei ole pelgalt mõni väike ja tühine patt, vaid kogu ta elu on korraldatud valesti. Kuid ehkki inimene kogeb pattude tõttu südames raskust ja muret, äratab Püha Vaim temas ka lootuse ning soovi pöörduda tagasi Jeesuse poole.

Kui inimene palub oma patud Jumalalt andeks ja soovib ühtlasi jõudu pattudest pöörduda, teeb ta *meeleparanduse*. See

Mina usun, et ma ei suuda omaenda arust või jõust Jeesusesse Kristusesse, oma Issandasse uskuda või Tema juurde tulla, vaid Püha Vaim on mind evangeeliumi läbi kutsunud, mind oma andidega valgustanud, õiges usus pühitsenud ja hoidnud, nii nagu Ta kutsub, kogub, valgustab ja pühitseb kõiki kristlasi maa peal ning hoiab neid Jeesuse Kristuse juures ainsas õiges usus.

Väike katekismus

ei tähenda, et inimene muudab ennast ise paremaks, vaid ta võtab vastu Jeesuse valmistatud pääste. Jeesuse kõrval võib elus toimuda rohkelt head ning elukäik võib palju helgemasse suunda pöörduda.

Kas mina olen õiglane?

Enda või teiste usku on raske mõõta. Seda ei tasu isegi proovida, sest inimese südamesse näeb vaid Jumal ja üksnes Tema tunneb meie usku. Kui usaldame Jeesuse armu ja andeksandmise töötust, oleme Temas oma Vabastaja vastu võtnud.

Kui Jeesus on meie Vabastaja ja me usume, et Ta on meie patud lepitanud, ei süüdista Jumal meid pattude eest. Tema annab patud andeks Jeesuse nimel. Ta riietab meid Kristuse puhtusesse ja pühadusse justkui valgesse rüüsse. Nii muudab Jumal meid õigeks ja õiglaseks ehk Talle meelepäraseks. Me kulgeme taevasel teekonnal Jeesuse antud pidurüüs. Seda meenutab meile valge ristimiskleit, millesse meid riietati, kui me taevase Isa armsateks lasteks saime.

„Miks nimetatakse sind kristlaseks?“
„Seepärast, et mind on ristitud Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja ma olen ristimises vastu võtnud Kristuse.
Usun ning tunnistan Teda kui Päästjat ja Vabastajat.“

Olaus Svebilus

Üheaegselt paha ja puhas

Millal sa viimati pahandasid? Viha on õige ja terve tunne, mida võime ka kristlasena kogeda. Aga vihasena ütleme sageli mõtlematult sõnu või teeme midagi, mida hiljem kahetseme.

Kristlasena kurvastame sageli oma pattude pärast. Peame neid iga päev oma lähedaselt ja Jumalalt andeks paluma, et süda saaks puhtaks. See on tihti raske ja teeb nukraks, sest märkame, kui jõuetud me südames elava patu vastu võitlemisel oleme.

Kui Püha Vaim saab teha inimese südames oma tööd, mõistab inimene üha paremini, kui halb on patt. Samas rõõmustab ta üha enam armu ja andestuse üle. Jeesusest saab inimese kõige parem sõber.

Kogu maise elu jooksul ei suuda me vabaneda patust, mis asub meis ja põhjustab palju halba. Martin Luther ütleb, et oleme „üheaegselt õiglased ja patused”.

Kuigi kristlane on alaliselt patune, suudab koos Jeesusega elatud elu teda muuta. Siis räägime Vaimu viljadest, lootes, et kõik hea kasvab meis nagu viljad viljapuu okstel (loe näiteks Lk 6:43-45).

Püha Vaimu mõjul saame tunda Jumala lapse rahu ja rõõmu. Kõige suurem Vaimu viljadest on ikkagi armastus. Õpime armastama oma lähedasi Jumala looduina ja Jeesuse lunastatud õdede-vendadena.

Usk vajab hoidmist

Usku meis loob ja hoiab Jumal. Me ei saa ise usku võtta ega usus püsida. Kuid koguduse keskel võime lasta Pühal Vaimul end tugevdada ja oma usku kinnitada ning kasvatada. See toimub siis, kui loeme Piiblit, käime jumalateenistustel ja saame osa püha armulaua sakramendist.

Samuti on oluline leida sõpru Jeesusesse uskujate hulgast. Üheskoos on lihtsam taevase kodu poole rännata. Võime palvetada üksteise eest, üksteist julgustada ning innustada kindlalt uskuma Jeesusesse ja Piibli tõotustesse.

Kõnelus taevase Isaga

Kas sul on vahel raske palvetada? Sa ei ole ainuke. Isegi jüngritel oli raskusi, kui nad püüdsid palvetada. Seepärast palusid nad Jeesusel selgitada, milline on hea palve. Jeesus õpetaski oma sõpradele Meie Isa palve. Seda palvet palvetavad tänaseni kõik kristlased kogu maailmas. Meie Isa palvet on hea lugeda millal tahes, kasvõi õhtupalvena. Pärast seda võid rahuneda silmad kinni panna ja uinuda.

Meie Isa palve

Meie Isa,
kes Sa oled taevas!

Pühitsetud olgu Sinu nimi.
Sinu riik tulgu.
Sinu tahtmine sündigu nagu taevas,
nõnda ka maa peale.
Meie igapäevast leiba anna meile tänapäev.
Ja anna meile andeks meie võlad,
nagu meiegi andeks anname oma võlglastele.

Ja ära saada meid kiusatusse, vaid päästa meid ära kurjast.
Sest Sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti.
Aamen.

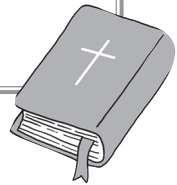

Kas ma saan, mida palun?

Kas oled kunagi kuulnud, kuidas palve lõpus öeldakse: „Seda palume Jeesuse Kristuse nimel”? Mida see tähendab? Kas niisugune palve on tugevam kui palve ilma Jeesuse Kristuse nimeta? See ei tähenda vaid Jeesuse nime kordamist. Jeesuse nimi ei ole mingi võlusõna. Kui usaldame seda, mida Jeesus Kristus on meie eest teinud, ja ühtlasi alistume Jumala tahtele, palvetame Jeesuse nimel. Seda võime nimetada iga palve lõpus.

Issanda silmad
on õigete poole
ja tema kõrvad
nende
appihüüdmise
poole. Õiged
kisendavad ja
Issand kuuleb
ning tõmbab
nad välja kõigist
nende kitsikustest.

Ps 34:16,18

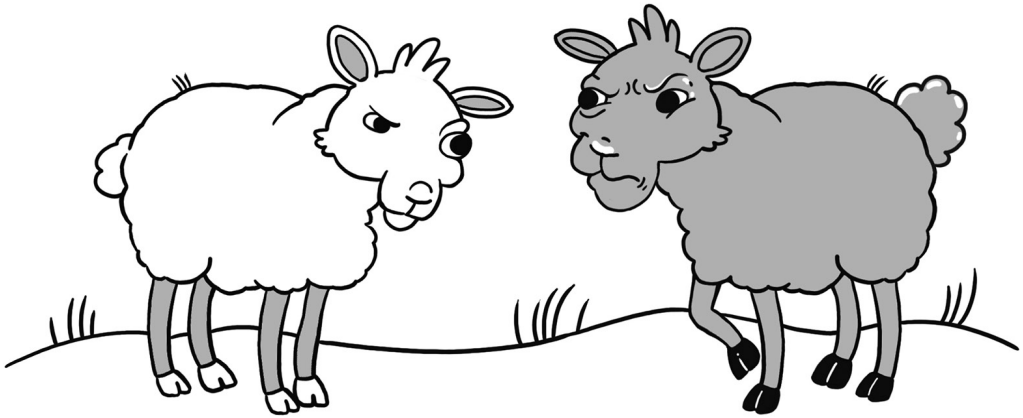
Jumal kuuleb oma lapse igat palvet. Kuid me ei saa alati seda, mida Temalt küsime. Jumal armastab meid, kuid Ta on meist palju targem. Seetõttu viivitab Ta sageli meie palve täitmisega või annab meile midagi niisugust, mis on palju vajalikum või parem sellest, mida oleme palunud.

Kui me ei oska või ei suuda palvetada, on meile lohutuseks teadmine, et Jeesus palvetab meie eest taevas. Ka Püha Vaim „palub meie eest sõnatute ägamistega” (Rm 8:26).

On hea,
kui palve on
esimene töö
hommikul ja
viimane töö õhtul.

Kuidas palvetada, mu sõber

Andestuse võluvits

Halvad teod rikuvad tuju. Kui oleme sõbraga tülitunud või vanematega vaielnud, on tuju kehv. Jumal tahab, et seaksime niisuguses olukorras suhted jälle korda ning tunnistaksime oma eksimused ka Temale.

Kui tunnistame oma patud Jumalale, võime loota, et Ta annab need meile Jeesuse nimel andeks. Oma lähedastelt tuleb meil andeks paluda kordade eest, kui oleme neile meelepaha põhjustanud. Andekspalumine ja andeksandmine on võluvits, mis lahendab mitmed riid.

Alati meel sellest ei rahune, kui oleme oma eksimuse Jumalalt ja lähedastelt andeks palunud. Halvad teod jäävad vaevama. Sellisteks olukordadeks on Jumal andnud oma kogudusele

pihi. Pihtides tunnistame oma patud kirikuõpetajale ja tema kuulutab meile Jumala sõnale toetudes *pattude andeksandmist*. Jumal tahab meid sellega lohutada ja anda meie südamesse rahu.

Teel taevasse

Kuigi Jeesuse omaks saamine on kindlasti parim, mis meiega juhtuda saab, märkame siiski, et Jeesuse omana elamine ei ole alati kerge. Meie teele tuleb kiusatusi ja ärevust, haigusi ja mitmesuguseid probleeme. Vahel kogeme, et Jumalasse uskumine ja Tema usaldamine võib ka raske olla.

Oma tarkuses laseb Jumal meil läbi minna ka kannatustest, et meid enda lähedal hoida ja meie usku tugevdada. Sageli annab Jumal kellelegi au tunnistada oma kannatuste kaudu usku Jeesusesse ka teiste ees. Valusatel kogemustel on meie elus oma ülesanne, kuigi vaevalt et keegi meist selliseid kogemusi igatseks.

Rasketel päevadel võime lohutada ennast Jumala armastusega. Rõõmsatel päevadel võime jagada oma rõõmu Jeesusega. Iga päev oleme hea karjase hoole all, teel oma tõelisse koju taevas.

Kristlased on
õnnis rahvas.
Nad võivad
rõõmustada
kogu südamest,
tantsida,
karelda ja hõisata.

Usaldus südames

Selles raamatus kasutatud kirjandus:

Aamenist armulaualeivani – kiriku ja usu sõnastik.

Aamenesta öylättiin – Kirkon ja uskon sanasto. Suomen evankelis-luterilainen kirkko.

<http://www.evl2.fi/sanasto/index.php>

Martin Luther:

- **Kuidas palvetada, mu sõber.** Kuinka rukoilla, ystäväni. Sley-Kirjat, 1995.
- **Lohutussõnu eluvõitluses.** Lohdutussanoja elämän taistelussa. SLEY, 1946.
- **Schmalkaldeni artiklid.** Schmalkaldenin opinkohdat. Evankelis-luterilaisen kirkon tunnuskirjat. SLEY, 1990.
- **Suur katekismus.** EELK Konsistooriumi kirjastusosakond, 1996.
- **Usaldus südames.** Martin Lutheri mõtteid. Luottamus sydämessä. Martti Lutherin mietteitä. Kustannus Oy Arkki, 2007.
- **Väike katekismus.** EELK Konsistoorium, Suomen Tunnustuksellinen Luterilainen Kirkko, 1992.
- **Kalliskivikogu.** Jalokivikokoelma. Sley-Kirjat, 2003.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon katekismus

(Martti Lutherin Vähä Katekismus & Kristinoppi). Hyväksytty Suomen kuudennessatoista varsinaisessa Kirkolliskokouksessa vuonna 1948.

Svebilus, Olaus: Lutheri Väikse katekismuse lihtsustatud seletus. Lutherin Vähän katekismuksen yksinkertainen selitys. SLEY, 1995.

Piibli Vana ja Uue Testamendi tekstide kasutamisel

– Eesti Piibliselts 1997.